

WARTOŚĆ XV

Formowanie rodziny

II. PROSPEKT WARTOŚCI

2.1. CEL OGÓLNY

Rozwój emocjonalno-społeczny

2.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Kształtowanie własnej tożsamości poprzez więzy rodzinne

2.3. CEL WYCHOWAWCZY

Umiejętność tworzenia więzi rodzinnych

2.4. PROPONOWANE TEMATY

- Jakie są prawa i zadania rodziny?
- Pojęcie „rodziny” w kulturze polskiej i w kulturach innych narodów.
- Kryzys rodziny a kryzys cywilizacji.
- Czy „cywilizacja miłości” jest utopią?

2.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Osoba spełnia swoje powołanie poprzez bezinteresowny dar z siebie samej¹.
- W pojęcie daru wpisany jest wymiar powinności².
- Tożsamość człowieka, która jest oparta na zdolności życia w prawdzie i miłości, otwiera go ku życiu w komunii osób³.

¹ „Człowiek, będący na ziemi jedynym stworzeniem, którego Bóg chciał ze względu na nie samo, nie może się w pełni odnaleźć inaczej, jak tylko przez szczery dar z siebie samego”. KDK 24.

² „Wolność oznacza nie tylko dar z siebie, ale oznacza też wewnętrzną dyscyplinę daru. W pojęcie daru wpisana jest nie tylko dowolna inicjatywa podmiotu, ale też wymiar powinności”. LdR 14.

³ „Tożsamość ta – to zdolność do życia w prawdzie i miłości; więcej nawet – to potrzeba prawdy i miłości jako wymiaru życia osobowego. Tego rodzaju potrzeba prawdy i miłości otwiera człowieka równocześnie na Boga oraz na wszystko, co istnieje – otwiera go w sposób szczególny na drugiego człowieka, otwiera go ku życiu «w komunii»”. LdR 8.

Zasady

- Relację miłości buduję na wzajemnym, bezinteresownym darze z siebie.
- Wolność nie jest dla mnie swobodą czynienia czegokolwiek.
- W swoim osobowym życiu rozwijam wartości miłości i prawdy.
- Zastanawiam się nad moimi zadaniami w rodzinie.

2.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Rodzina jest wspólnotą osób zjednoczonych w miłości. Opiera się ona na osobowej komunii małżonków i dzieci.
- Rodzina jest podmiotem, ponieważ tworzą ją osoby⁴.
- Dobrem wspólnym małżonków jest miłość, wierność i uczciwość małżeńska oraz trwałość ich związku «aż do śmierci»⁵.

Zasady

- Tłumaczę i ukazuję na czym polega prawdziwe człowieczeństwo⁶.
- Nie stosuję prawa panowania silniejszego nad słabszym⁷.
- Zrodzenie i wychowanie człowieka domaga się miłości i wierności.

2.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Prawo do życia każdego człowieka jest podstawą relacji międzyosobowych⁸.

⁴„Rodzina – jest to naprzód dobro «bycia razem»: bycie razem stanowi istotne dobro małżeństwa (stąd jego nierozzerwalność) oraz wspólnoty rodzinnej. Dobro to można również określić jako dobro podmiotowości. Osoba jest podmiotem i rodzina jest podmiotem, ponieważ tworzą ją osoby, w których jest ona «zapodmiotowana». LdR 15.

⁵LdR 10.

⁶„Rodzina w Bożej myśli jest pierwszą szkołą człowieczeństwa w każdej poniekąd postaci: bądź człowiekiem!”. LdR 15.

⁷„Właściwe kryterium, które powinno przesądzać o uznaniu godności osoby - to znaczy kryterium szacunku, bezinteresowności i służby – zostaje zastąpione przez kryterium wydajności, funkcjonalności i przydatności: drugi człowiek jest ceniony nie za to, kim «jest», ale za to, co «posiada, czego dokonuje i jakie przynosi korzyści». Oznacza to panowanie silniejszego nad słabszym”. EV 23.

⁸„Pod względem prawa do życia każda niewinna istota ludzka jest absolutnie równa wszystkim innym. Ta równość stanowi podstawę wszelkich autentycznych relacji społecznych, które rzeczywiście zasługują na to miano tylko wówczas, gdy są oparte na prawdzie i na sprawiedliwości, uznając i broniąc każdego człowieka jako osoby, a nie jako rzeczy, którą można rozporządzać”. EV 57.

- Rodzice mają pierwsze i podstawowe prawo do wychowania swoich dzieci.
- Miłość nadaje wychowaniu właściwy kierunek i sens.

Zasady

- Zachęcam uczniów do promowania kultury życia i cywilizacji miłości.
- Szkoła uczestniczy w procesie wychowania młodej osoby na zasadzie pomocniczości⁹.
- Moje relacje w szkole opieram na afirmacji każdej osoby.
- Proces uspołecznienia człowieka dokonuje się w domu rodzinnym i w szkole.

2.8. SPOSÓB REALIZACJI

Proponuję uczniom, aby przygotowali swoje kroniki rodzinne. Materiał o dziejach swoich rodzin może być wzbogacony o zdjęcia, filmy czy inne pamiątki. Uczeń będzie mógł przedstawić członka swojej rodziny, świadka dawnych wydarzeń rodzinnych i historycznych.

2.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczeń wie, że podstawą relacji rodzinnych jest afirmacja człowieka, która dotyczy jego ludzkiej godności. W rodzinie osoby wzajemnie uczą się człowieczeństwa i w pełni je realizują¹⁰. Młody człowiek ma świadomość, że sam w pełni uczestniczy w procesie wychowania. Wie, że przymierze małżeńskie daje początek rodzinie, a rodzina jest wspólnotą życia i miłości. Rozumie, iż życie rodzinne polega na byciu razem. Tworzy i dzieli się dobrem wspólnym z innymi członkami rodziny. Zdaje sobie sprawę, że „im dobro jest bardziej wspólne, tym jest też bardziej własne: moje – twoje – nasze”¹¹. Funkcjonuje w rodzinie – przestrzeni bezinteresownego daru.

⁹ „Rodzice nie są w stanie zaspokoić wszystkich zapotrzebowań całościowego procesu wychowawczego, zwłaszcza gdy chodzi o wykształcenie, ale również gdy chodzi o całą szeroką dziedzinę uspołecznienia. W tych dziedzinach, gdzie rodzina nie może skutecznie działać sama, zasada pomocniczości wspiera miłość rodzicielską, odpowiada dobru rodziny. Pomocniczość dopełnia w ten sposób miłość rodzicielską, a równocześnie potwierdza jej fundamentalny charakter”. LdR 16.

¹⁰ „Pośród tych wielu dróg rodzina jest drogą pierwszą i z wielu względów najważniejszą. Jest drogą powszechną, pozostając za każdym razem drogą szczególną, jedyną i niepowtarzalną, tak jak niepowtarzalny jest każdy człowiek. Rodzina jest tą drogą, od której nie może się on odłączyć. Wszak normalnie każdy z nas w rodzinie przychodzi na świat, może więc powiedzieć, że rodzinie zawdzięcza sam fakt bycia człowiekiem. A jeśli w tym przyjściu na świat oraz we wchodzeniu na świat człowiekowi brakuje rodziny, to jest to zawsze wyłom i brak nad wyraz niepokojący i bolesny, który potem ciąży nad całym życiem. [...] Człowiek wychodzi z rodziny, aby z kolei w nowej rodzinie urzeczywistnić swe życiowe powołanie. Ale nawet kiedy wybiera życie w samotności - to i tutaj rodzina pozostaje wciąż jak gdyby jego egzystencjalnym horyzontem jako ta podstawowa wspólnota, na której opiera się całe życie społeczne człowieka w różnych wymiarach aż do najrozleglejszych. Czyż nie mówimy również o «rodzinie ludzkiej», mając na myśli wszystkich na świecie żyjących ludzi?”. LdR 2.

¹¹ LdR 10.

Rozeznaje, że rodzicielstwo jest związane z odpowiedzialnością za nowe życie. Buduje relacje społeczne w oparciu o wartości przekazywane i praktykowane w rodzinie.

2.10. ZAGROŻENIA

Brak doświadczenia rodziny jako komunii osób, jako wspólnoty opartej na miłości, w której jeden jest darem dla drugiego, może doprowadzić u młodego człowieka do relacji osobowych opartych na egoizmie. Nie będzie on zdolny żyć we wspólnocie osób, jaką jest rodzina. Przyjęcie tzw. „wolnej miłości” może doprowadzić do postawy używania drugiej osoby, aby osiągać własne cele. Istnieje ryzyko wystąpienia braku odpowiedzialności za przekazywane wychowanie dzieci. Młody człowiek może zacząć pojmować rodzinę jako zbiorowość ograniczającą jego wolność.